

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 30. januarja 2020 - Leto XXX, št. 5

stran 2

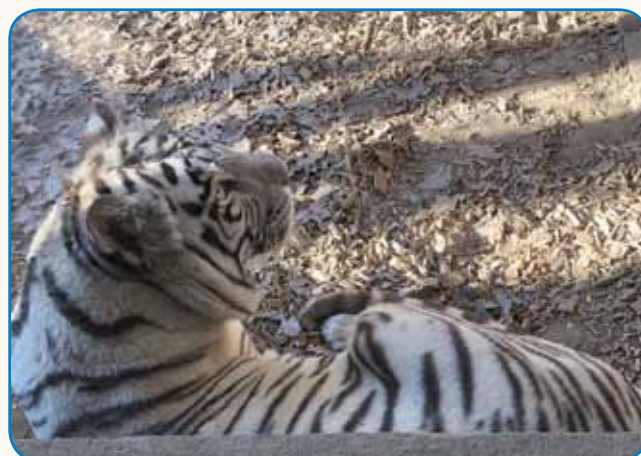
Vtakniti veliki slovar v žep

PERŪN TE FČESNO
stran 4

DOJAN JE BIU PRI MENA
stran 8

NA NAJVIŠIŠOJ ZIDINI VOGRSKE
stran 9

Vtakniti veliki slovar v žep

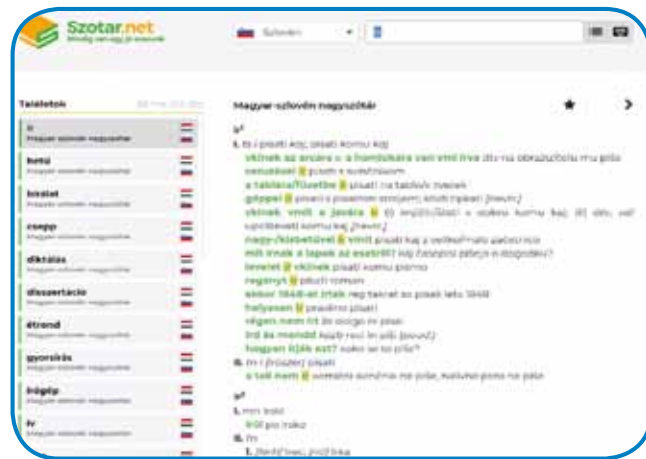
Začetek pisanja slovensko-madžarskih slovarjev sega v daljno 18. stoletje, ko je *Mikloš Küzmič* v svoji »ABC knjižici na narodni šoul hasek« objavil prvi seznam prekmurskih slovenskih izrazov z madžarskimi vzporednicami. Dve stoletji kasneje sta izšla - še danes najbolj razširjena - slovensko-madžarska in madžarsko-slovenska slovarja avtorjev *Elizabete Bernjak* oziroma *Jožeta Hradila*. Slednja sta bila le srednjega obsega, zato sta predsednika slovenske in madžarske vlade leta 2012 podpisala izjavo o nameri za izdajo sodobnih velikih slovarjev v obeh smereh.

24. septembra 2019 so v sejni dvorani Filozofske fakultete Univerze ELTE v Budimpešti predstavili *Madžarsko-slovenski digitalni veliki slovar*, ki je nastal v sodelovanju Inštituta za slovansko in baltsko filologijo ter založbe Akadémiai Kiadó. Še lani so slovar predstavili tudi v Ljubljani, letos, 24. januarja, pa sta na Generalni konzulat Republike Slovenije v Monoštru pripotovala nosilec projekta, profesor *dr. István Lukács* in glavna urednica slovarja *dr. Marija Bajzek Lukač*, kjer se jima je pridružila še urednica *Brigitta Soós*.

Generalna konzulka *Metka Lajnsček* je izpostavila, da je želela glas o novem slovarju pripeljati tudi v Porabje, kjer delujeta slovenski dvojezični osnovni šoli in kjer imajo ljudje največ stikov s slovenskim jezikom. »Potrebovali smo sodobno in obsežno zbirko, saj se jezik neprestano spreminja,« je poudarila gostiteljica, ki je izrazila svojo podporo nadaljnjim prizadevanjem, torej izdaji obratnega slovarja. »Slovensko-madžarski slovar bo dostopen že letos, pripravljajo ga na Centru za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani,« je zaključila Metka Lajnsček in besedo predala nosilcu projekta.

István Lukács je najprej opo-

zoril, da je postala Filozofska fakulteta ELTE v zadnjih petih-šestih letih pomembna delavnica za sestavljanje sodobnih velikih digitalnih slovarjev.

To se nam prikaže na zaslonu, če v polje vtipkamo iskano besedo

V načrtu so izdaje za kitajski, srbski, poljski, češki, bolgarski in makedonski jezik, medtem ko so prvega - madžarsko-slovenskega - pripravili sodelavci oddelka za slovenski jezik, ki

Sejno sobo Generalnega konzulata so napolnili predstavniki šolskega, kulturnega in medijskega področja

je kot najmlajši nastal šele leta 2006. Glavna urednica slovarja (rojena Gornjeseničanka) Marija Bajzek Lukač je izrazila veselje nad lepim številom prisotnih, med katerimi smo srečali predsednico ZSM *Andrejo Kovács*, predsednico Komisije za šolstvo pri DSS *Evo Lazar*, župana mesta Monošter *Gáborja Huszárja*, številne predstavnike prosvetnega, kulturnega in medijskega življenja ter presenetljivo veliko osnovnošolcev, gimnazijcev in študentov.

»Pri snovanju slovarja smo

pred očmi imeli predvsem mlade,« je povedala glavna urednica in opozorila, da novi slovar nima tiskane različice, le spletno. Po njenih besedah

se je projekt pričel leta 2015 po naročilu Ministrstva za človeške vire (EMMI), kmalu pa se je formirala uredniška ekipa in bila podpisana pogodba med Univerzo ELTE in

Akademsko založbo. Slednja je urednikom posredovala »stolpec madžarskih gesel«, torej besedišče, ki so ga sestavili trije ugledni madžarski leksikografi. S posebnim računalniškim programom za urejanje slovarjev je upravljala programer *Zoltán Gál*, potrebno tehnološko znanje pa so si pridobili tudi uredniki. Ob že zgoraj omenjenih so to bili še *Tímea Tomka*, *Előd Dudás*, *György Rágyanszki* in *Alma Várkonyi* - slednji trije so Madžari, ki so usvojili slovenščino in druge slovanske jezike.

Uredniki so poiskali tudi enojezično lektorico, ki živi v slovenskem okolju in se zaveda jezikovnih interferenc. Našli so jo v osebi profesorice *dr. Natalije Ulčnik* z Univerze v Mariboru, medtem ko so veliko pomoč pomenili tudi lektorski nasveti *dr. Mladena Pavičiča* z Univerze ELTE.

Kot izhodišče so naročniki predpisali najmanj 70 tisoč slovarskih sestavkov, zbirka pa naj bi bila namenjena učencem dvojezičnih šol, madžarskim študentom slovenščine in obratno, prevajalcem, gospodarstvenikom, politikom in vsem prijateljem obeh jezikov. Končnih 73.567 sestavkov vsebuje dodano novejšo besedje in tudi dvojezična krajevna imena oziroma izrazje, značilno za prekmurski in porabski kulturni prostor (npr. samoupravnost, ljudska kultura). Omembe vredno je še več kot 1.700 frazemov, med njimi številne stalne besedne zveze in pregovori.

Pri svojem delu so uredniki uporabljali vse spletne slovarje založbe Akadémiai Kiadó, SSKJ in SSKJ2, razpoložljive dvojezične slovarje oziroma slovenski frazeološki in sinonimni slovar. Čeprav od pričetka dela ni bila na voljo, se je za najbolj koristno izkazala zbirka spletnih slovarjev *fran.si*, uredniki pa so se posluževali tudi spletnih korpusov. (Kot zanimivost je glavna urednica omenila tudi uporabo slovenskih narečnih slovarjev.) Vsak slovarski sestavek vsebuje madžarsko iztočnico s slovničnimi podatki v zaglavju, slovenske ustreznice (z vezljivostjo), ponazarjalno gradivo ter kvalifikatorje. Bogata zbirka frazemov se pojavlja v posebnem pravokotniku.

Med delom so se urednikom vseskozi porajale dileme, ki so jih morali reševati z razpravami in posvetovanji. Težave so povzročale variacije madžarskih predponskih glagolov, pojmi, znani le v madžarskem

kulturnem prostoru (npr. »dzscentri«, »labanc«) oziroma redkejši izrazi s prenesenim pomenom (»angolkissasszony«). Kljub vsemu pa je Marija Bajzek Lukač na koncu svoje predstavitev potrdila misel jezikoslovca *Toma Korošca*: »Ne more biti stvari, ki se ne bi dala povedati v slovenščini.« In ker je prej omenjeni profesor še poudaril, da »so slovarji kolektivno delo«, smo lahko prislunili tudi (sodelavki generalnega konzulata) *Brigitti Soós*. Soudnica slovarja je povedala, da so ji delali frazemi s preprostimi besedami pogosto več preglavic kot zahtevna strokovna terminologija, pri prevajanju katere ji je na pomoč zmeraj »priskočila« latinščina.

Urednica je prisotne uvedla še v računalniški postopek priprave slovarskega sestavka, nato pa opozorila na tri načine uporabe slovarja: kot prvo je (brezplačno, po registraciji) na voljo na spletni strani *szotar.net*, kjer lahko v polje na sredini ekrana kar vtipkamo iskano besedo. Druga dva načina pa sta najsodobnejša: na voljo je t. i. »add-in«, ki ga lahko vgradimo v urejevalnik besedil oziroma aplikacija za pametne telefone. »Slovar lahko vtaknemo v žep,« se je nasmehnila *Brigitta Soós*.

V preteklih štirih mesecih beleži spletni slovar nad 32 tisoč ogledov, kar je skoraj 300 obiskov na dan. Registriranih uporabnikov je več kot tisoč, ki lahko v nekaj trenutkih pridejo do iskanih ustreznice. Slovar pa, na žalost, ne označuje naglasov pri posameznih slovenskih besedah, zato bo v prvi vrsti uporaben pri branju ali pisnem prevajanju.

-dm-

(Slika na prvi strani: Glavna urednica *Marija Bajzek Lukač*, nosilec projekta *István Lukács*, urednica *Brigitta Soós* in generalna konzulka *Metka Lajnsček* na predstavitvi madžarsko-slovenskega slovarja)

Skupni projekti slovenske in madžarske narodne skupnosti

V ponedeljek, 13. januarja, so v prostorih monoštrskega županovega urada priredili neformalni sestanek vodstva Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) MURABA. Seje so se ob direktorici organizacije Réke Dancsecs udeležili še predsednik združenja Dušan Orban, predsednica nadzorne komisije Erika Köleš Kiss, predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec, župan mesta Monošter Gábor Huszár in župan Občine Lendava Janez Magyar.

EZTS (ali z angleško kratico EGTC) MURABA so leta 2017 ustanovile občini obeh mest in krovni organizaciji obeh obmejnih narodnostnih skupnosti, da bi spodbudile medsebojno sodelovanje in okrepile teritorialno kohezijo. »Združenje je nastalo na pobudo takratne slovenske veleposlanice v Budimpešti Ksenije Škrilec. Ugotovili smo, da bi neka podobna gospodarska organizacija prispevala k napredku Slovencev v Porabju in Madžarov v Prekmurju,« nam je še pred sestankom pojasnila sloven-

ska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss. »Naše združenje je enkratno med EGTC-ji, saj nikjer drugje med ustanovitelji ni kakšne narodnostne organizacije. Položaj narodnih skupnosti pa je povsod podoben, saj živijo njihovi pripadniki v

Sestanek v Monoštru so se udeležili predstavniki obeh občin in obeh krovnih organizacij

manjšini. Prav zaradi tega imamo podobne načrte in cilje, zato želimo izkoristiti vse možnosti, ki jih ponuja Evropska unija.«

Sodelavci delovnega telesa vseskozi sledijo evropskim razpisom, je poudarila predsednica nadzorne komisije. »Do sedaj smo uspešno izpeljali manjši program 'Medene

ulice', v okviru katerega so se pripadniki obeh manjšin med seboj spoznavali in sodelovali. Tako so lahko za našo skupnost slišali v Prekmurju in enako o prekmurskih Madžarih v Monoštru.« Stroške za delovanje združenja je do sedaj pokrivalo Mi-

nistrstvo za zunanje zadeve Madžarske, v letu 2019 pa je dejavnost preko Državne slovenske samouprave podprl tudi Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. »Naši naporji služijo glavnemu cilju: gospodarskemu razvoju Slovenskega Porabja. Najpomembnejše je, da prebivalstvu - naj bodo to

mali ali srednje veliki podjetniki oziroma kmetje - zagotovimo možnosti za preživljanje ali celo pogoje za zaposlovanje Slovencev pri nas oziroma Madžarov na drugi strani meje,« je zaključila slovenska parlamentarna zagovornica.

»Relacija Monošter-Lendava je bila bela lisa na zemljevidu EGTC-jev na mejah Madžarske,« je opozoril monoštrski župan Gábor Huszár. »V evropski finančni perspektivi po letu 2020 se bodo čezmejna gospodarska združenja uspešneje potegovala za sredstva. Mislim, da smo ukrepali pravočasno.« Župan Huszár je še poudaril, da se prične s 1. marcem izvedba prvega večjega projekta, in sicer izgraditve sistema za pomoč ostarelim v porabskih vaseh in v okolici Lendave na domu, ki so ga že uspešno uvedli v samem Monoštru. »Program si je pridobil podporo, treba pa z njim upravljati. Pripraviti moramo tudi naslednje projekte, saj lahko le tako pridemo do sredstev,« je zaključil Gábor Huszár.

Predsednik združenja MURABA, član sveta Pomurske

madžarske samoupravne narodnostne skupnosti (PM-SNS) Dušan Orban je pozdravil začetek izvedbe projekta. »Vemo, da bo v bodoče problem zagotoviti starejšim ljudem na podeželju zdravstveno, socialno in nenazadnje tudi ekonomsko varnost,« je izpostavil in izrazil veselje nad tem, da meja več ne ločuje obeh narodnostnih skupnosti. »S projekti bomo lahko pripomogli k boljšemu življenju v obmejnem območju,« je še dodal Dušan Orban.

Tudi župan Občine Lendava Janez Magyar meni, da je sodelovanje pomembno tako za pripadnike obeh narodnostnih skupnosti kakor tudi za člane večinskih narodov na obravnavanem območju. »S Porabskimi Slovenci razvijamo dobre odnose in si izmenjujemo izkušnje na narodnostnem področju. Sodelujemo in se skupaj prijavljamo na razpise,« je podčrtal župan, ki je slovenski skupnosti na Madžarskem hvaležen tudi za to, da je podprla kandidaturo Lendave za Evropsko prestolnico kulture v letu 2025.

-dm-

Spominska seja upravnega odbora Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja

»V stari, skoz in skoz s patino stoletij zapredeni hiši, v peči, prvič zakurjeni v minulih rodovih, se kalijo najine besede, preden jih izrečeva.« (Ernest Ružič, Erd 2)

Z recitalom iz pesniške zbirke Delibab Ernesta Ružiča se je v petek, 17. januarja, začela prva seja upravnega odbora Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja v letu 2020. Z branjem pesmi iz cikla Erd smo se poklonili spominu na nedavno preminulega novinarja in literarnega ustvarjalca Ernesta Ružiča, ki je sodeloval z našim društvom kot novinar

in književnik. Ob prebranih verzih smo se lahko še enkrat prepričali, da so se v Ernestu, v njegovih mislih in srcu, literarne besede dolgo kalile, da jih je nato prečiščene in izkristalizirane izrekel in objavil v samostojnih pesniških zbirkah *Ljudje, človek, ljudje* (1967), *Milijonta vsakdanjost* (1976), *Naj/Leg* (1980), *Delibab* (1997), *Razsanjani dan* (2001), *Vtisnjenke* (2007) in *Eva* (2018) ter v romanih *Erd* (1998), *Vijolični dim* (2001), *Pesem Črni mlak* (2006), *Predor pod Hortobagyem* (2012), *Anka in Kugyjev pogled* (2017). Ernest Ružič je s svojo poezijo in

pripovedno prozo ustvaril spoštovanja vreden literarni opus, z dvema knjigama v knjižni zbirki Med Rabo in Muro, za katero je dal pobudo, pa je neposredno nagovoril tudi porabske bralke in bralce.

Smrt pesnika in pisatelja Ernesta Ružiča navdaja z žalostjo širše občestvo, a hkrati nas njegove literarne stvaritve še naprej navdihujejo in tudi zavezujejo. V svesti te zaveze, ohranjanja in širjenja slovenske jezikovne in literarne kulture, ki jima je pokojni Ernest Ružič dal prepoznaven pečat, je potekalo nadaljevanje seje upravnega odbora.

Poročilom o izdaji slikanice

Rija & Rus in njeni odmevni predstavitvi v Monoštru ter o uspešnih predstavah filma Stric Geza ide v Zaturce v Srbiji je sledila priprava delovnih načrtov za leto 2020. V zvezi s tem je upravni odbor sprejel nekaj konkretnih sklepov: tako npr. se bo društvo odzvalo na pobudo generalne konzulke v Monoštru Metke Lainšček, da sodeluje v literarno motivacijskih akcijah za porabsko mladino, zbiralo bo knjige za slovenska društva v Srbiji, pripravilo spremembe statuta, izpeljalo izbor šolskih filmov v okviru projekta Slovenščina ima dolg jezik ter s priložnostnimi literarnimi prireditvami in akcijami opo-

zarjalo na literarno dediščino slovenskega panonskega prostora. Poseben izziv pa predstavlja povabilo Zveze društev Slavistično društvo Slovenije, da bi bilo naše društvo leta 2021 organizator tridnevnega slovenskega slavističnega kongresa. Po kongresih leta 1992 v Murški Soboti, leta 2005 v Lendavi in leta 2009 v Monoštru bi bil to četrti slavistični kongres na našem območju v novejšem času. A dokončno odločitev o tem in tudi o celotnem programu dela Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja v letu 2020 bo sprejel zbor članov, ki bo predvidoma 6. marca.

Franci Just

PREKMURJE

Depresivni januar

Dosta je takših, steri pravijo, ka je mesec januar tisti, v steron se najbolje lagvo počütijo. Ameriški psiholog Cliff Arnall pravi, ka je treči pondelek v prvon meseci nauvoga leta najbolje depresivni den v leti. Té den je nej vöodabrau samo zavolo svojoga lagvoga čütjenja, liki je svojo odločitev argumentero na podlagi matematične formule. Na té den naj bi prišlo do viška slaboga vremenena, dnevoj brez sunca, pouleg toga naj bi lidge vönajšli, ka se več ne držijo novoletnih zaobljub in tüdi, ka je zavolo velkoga zapravlanja v cajti pred božičom na njihovom bančnom računi ostalo ške samo malo pejnez.

Zdaj če vörvlete v kaj takšo ali nej, istina pa gé, ka je januar Prekmurcom nej prineso dosta dobroga. Tak kak brodim tüdi v Porabji, je dosta lüstva betežnoga, zatau so v soboškom špitali prepovedali obiske. Zgodila se je tüdi prometna nesreča, v steroj sta žitek zgübili dve mladi Prekmurki, starivi samo 43 in 46 lejt. Gda se je pet delavcov zaposlenih v lederni fabriki Wollsdorf zrankoma pelalo z nočne izmene prauti daumi, je njihov auto na poštiji med krajoma Bad Gleichenberg in Merkendorf odleto v auto enoga avstrijskoga šofera. Za nesrečo naj bi biu kriv 23-letni Slovenec, steri naj bi med vožnjo zaspo. On sam, njegva 32-letna sodelavka pa 39-letni Avstrijec so nesrečo preživeli in se vračijo v špitali. Žalostna pa je ške ena drüga zgodba. Po tistom, ka je v Beznovcaj raubar zvezo in porobo 86-letno žensko, se je nekak rešila in bausa pribeljžala k sausedom po pomauč. Drügi den je babica doživela infarkt, dobila je tüdi pljučnico in je po par dnevaj na žalost v špitali mrla.

Silva Eöry

Debeli sneg je düno (2. tau) - držinski rokopisi in lüdsko vörvanje o vrejmeni

Perün te fčesno

V drügom tali knjige Debeli sneg je düno s podnaslovom Znanje o vremenu v Slovenskih gorica, Prekmurju in Porabju, je Jelka Pšajd napisala tisto, ka so joj o vrejmeni povedali (ništerni pa tüdi zapisali) lidge v Slovenski gorica, Prekmurji, neka maloga pa tüdi v Porabji.

Inda svejta je bilou dosta takših vertov, steri so meli en ejkstra zvezek (irko), v steroga so vsakši den napisali kakšno je vremen. »V našom muzeji (h)ranimo več menših zvezkov in posamičnih listov, na sterih je zapisano dneвно ali mesečno vremen. Ne vemo, što je biu zapisovalec, vse pa kaže na tau, ka je biu, moški ali ženska, doma nindri pouleg Gornje Radgone. Zapisano je vremen od leta 1924 pa vse do cajta drüge svetovne bojne. Tak med drügem piše, ka je bilou januara 1942 zrankoma -24 stopinje Celzija, augustuša istoga leta pa +43 stopinje Celzija. Mi gnesden že te, gda je 34 stopinj, gučimo, ka je tropska vročina. Vseeno moremo malo z rezervo vzeti, ka leko ka so meli termometer nastavljeni preveč na sunci. Čiglij je te v istini bilou mogauče za neka stopinj menje, pa vidimo, ka je tüdi inda svejta že znalo biti trno vrauč. Za razliko od gnes, gda vsi mrnjavimo, gda moremo v takšom vrejmeni titi vö, pa nej na njivo ali travnike delat, so tistoga cajta lidge šli, nej ka bi se kaj preveč toužili,« je pravla Jelka Pšajd in cujdala, ka so se inda svejta lidge dosta bole kak gnes ravnali po kalendari. Za enakonoče, se pravi, gda sta den in nauč gnako dugiva, so v Šalovcaj pravli: »Gda tikev cveti, se že lejko vsakša manjasta dekla naspi.« Za lepo vremen so Prekmurci znali tüdi prajti, ka je tau cajt, gda angelčki potüvlejo. Inda sveta so tüdi več gledali v neba in vremen napoveda-

vali po tom, kak so se lidge, pa tüdi živali in rastline, čütli. Če so v Gornjih Slavečih okraug sunca vidli obrauč, je tau znamenüvalo, ka de šau dež, če pa je bilou sunce z oblakom pa leko ka de ploja. Mejsec z vencon ali obraučom

Svisli s poslikanin križon

je v Šalovcaj, Križevcaj in Filovcaj napovedavo velki vöter. »Celau zvočne posebnosti so neka znamenüvale. Na Murskom polji so te, če so čütli, ka je cug pelo z južne strani, napovedali lagvo vremen,« je ške raztolmačila Jelka Pšajd in cujdala, ka je zapreti cvet bodeče neže v Šülincaj napovedo dež, odprejti pa sunce.

Peterlaug

V knjigi Debeli sneg je düno leko preštete tüdi tau, kak so lidge gledali in opazovali vremenenske pojave. Če si gledo v mejsec te, gda je biu mlaj, so pravli: »Ka zijaš, ka te vrazgje ne naranijo!« Tüdi zvezde so dostakrat gledali lidge. V Šalovcaj so znali te, gda so gledali Rimsko cesto, prajti, ka gda boš šau v nebesa, boš šau po toj poštiji. Sploj dosta poimenovanj ma mavrica, peterlaug, kak se v Porabji pravi, v Prekmurji pa pouleg toga ške pravijo: svejtoga Petra roub, boža doga, boža mana, movra ali mavra, rožec pa tak ta dale. V Gornji Slavečaj so (tak je pravla Olga Emberšič s Trdkove) te, gda so peterlaug vidli, mlajši zmolili oč-

naš ali zdravo Marijo in cujdali: »Prej, ka nam je zaj to poslo lejpo sveti Peter, ka zaj de lepo vremen. Ka je ploja bila ali kakša grmlenca, ka prej ne bi toče bilou, ka sveti Peter je rob nastavo.« Ob grmanci so radi pravli, ka se

v cerkvaj liki v kapelaj. Gda je zvonar vido, ka dejo oblacke vküp, je šau zvonit, lidge pa so točno znali, gda zvoni prauti toči pa gda zvoni, ka je neške mrrau.«

Sibiline knjige

Goričance in Porabce povežüvle ške neka. Skor pri vsakšon rami so meli rokopise, sterim so pravli Sibiline knjige in molitve na papejri, tak imenovani Zlati očanaš. »Lidge, steri so tau meli doma, so vörvali, ka se njim, pa tüdi njihovomi rami, ne more nika lagvoga zgoditi. Vse, ka je pisalo, je bilou napisano v prekmurskom geziki. Leko ške poven, ka je cerkev nej mejla rada tej knjig, vej pa so nej bile sveto pismo oziroma sveta božja rejč, liki je bilou tau bole lüdsko pisanje. V cerkvi so tej molitev nej molili, lidge so jih prakticerali doma. In tak so te, gda so vidli, ka de toča ali gda de grmlanca, nej samo boga molili, liki so ništerni vrgli vö bürkle na križ, prižgali svečeno svečo ali pa mačice, vejkice, svečene na cvetno nedelo in so tüdi te zakürili aj ne bi vdarilo. V Šalovcaj pa sam najšla, ka so pri enoj držini te, gda so znali, ka de hüda vöra, vöobesili svečeni prtičec, tistoga steroga so nesli v cerkev za vüzenek. Brodim, ka so tau napravili zatau, ka so v tistom ipi nej meli pri sebi nika drügoga svečenoga,« je ške povedala Jelka Pšajd.

Na konci knjige Debeli sneg je düno je objavljen ške vremenenski dnevnik za leto 2020 s svetniki, svejtki in bole fontoškim datumi, avtorica pa tüdi povabi bralca, naj si vsakši den zapiše, kakšno je vremen.

(Kejp na 1. strani: Sv. Matija: »Matija (24.2.) led razbija, če pa ga nega, ga napravi.« Kejp: Tomislav Vrečič.)

Silva Eöry

Veliko prijavljenih na festivalu domačega vina in pogač

Tudi letos (18. januarja) so na Gornjem Seniku na Slovenski vzorčni kmetiji priredili festival domačega vina in pogač, na katerem je komisija izbirala med 17. vzorci domačih vin (jurke, šmarnice itd), prav toliko gospodinji ali gospodarjev je spekle sirove pogače. Navzoče in »tekmovalce« je pozdravila Hilda Žohar, - onadva z možem sta pobudnika in glavna organizatorja festivala - ki je bila vesela, da se je letošnjega tekmovanja udeležilo dvakrat več tekmovalcev kot lanskega.

Hilda Žohar se je veselila, da je bilo letos več prijavljenih kot lani

Komisija za pogače je skoraj eno uro poizkušala dobre in še boljše sirove pogače, z odločitvijo je navzoče seznanila slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss, ki je izpostavila, da so upoštevali predvsem harmonijo okusov sestavin. Zelo uspešni so bili moški »peki«, tretje mesto je zasedel Laci Geček, drugi je postal Mate Labritz. Najboljše pogače je spekla Aniko Žohar Nagy. Posebno nagrado je dobila Zorka Kiss.

Tekmovanje je potekalo na Slovenski vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku

Ob ocenjevanju vin je udeležence pozdravila tudi generalna konzulka v Monoštru Metka Lajnšček: »Spoštujem ljudi, ki z ljubeznijo zasadijo trto in s srcem naredijo svoje vino. Porabje sicer nima svojih goric in s tem ne tradicije pridelovanja vin. Kljub temu ste vi dokazali, da se tudi v tej pokrajini da pripraviti dobro vino.« Tretje mesto je s svojim domačim vinom dobil Sanyi Labritz, drugo mesto je zasedel Tibor Bajzek, prvo mesto si je prislužil Štefan Bajzek. Posebno nagrado je dobilo belo vino Márie Lorántfy. Udeležence je čakala večerja z domačimi krvavicami, za dobro voljo je poskrbel trio Što ma čas z Goričkega.

L.R. Horváth

Ana Pavlin - 24. Vinska kraljica Slovenije

Martinovo naj bo državni praznik

Nova slovenska vinska kraljica je Ana Pavlin z Otočca. Na prireditvi, ki je bila v Hotelu Radin v Radencih, sta 23-letno Dolenjko okronala minist-

ščen potencial za razvoj našega turizma in nepogrešljiv del vrhunske slovenske kulinarike, kar bomo morali še posebej izkoristiti leta 2021,

Ani Pavlin sta krono nadela Aleksandra Pivec in Janez Erjavec

rica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec in predsednik uprave Pomurskega sejma Janez Erjavec. Študentka magistrskega študija turizma, ki je bila leta 2018 tudi cvičkova princesa, je za novo slovensko vinsko kraljico lani novembra izbrala komisija, ki jo Pomurski sejem, nosilec projekta Vinska kraljica Slovenije, oblikuje s pomočjo predstavnikov pokroviteljev in stroke.

Ana Pavlin, ki bo v letu 2020 predstavljala vse tri slovenske vinorodne dežele, slovenska vina, vinogradništvo, turizem in kulturno dediščino na številnih dogodkih doma in v tujini, je med drugim poudarila: »Ni je dežele ali regije na svetu, ki bi na tako majhnem koščku ponujala tako izjemno enološko raznolikost, kot jo premore naša Slovenija, zato si bom prizadevala tudi za to, da martinovo postane državni praznik.«

Nova slovenska vinska kraljica, ki si je za svoje vino izbrala frankinjo plus, letnik 2017, vrhunsko rdeče vino z zaščitnim geografskim poreklom, je še izpostavila: »Prepričana sem, da je vino izjemen, zaenkrat še premalo izkori-

ko bo Slovenija Evropska gastronomska regija.« Sicer pa si mlada Dolenjka, članica Društva vinogradnikov Grčevje, izkušnje v vinogradništvu nabira že od otroških let, očetu pa pomaga tako pri delu v vinogradu kot pri kletarjenju ter pri sprejemanju gostov na domači, Matjaževi domačiji. Z nagovorom se je od prestola poslovila Meta Frangež, 23. Vinska kraljica Slovenije za leto 2019, ki je od januarja do decembra sodelovala na več kot sto dogodkih, posvečenih širjenju vinske kulture in prepoznavnosti slovenskih pridelovalcev vin.

Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec, ki je bila slavnostna govornica na prireditvi, pa je opozorila, da vinske kraljice pomembno prispevajo k pozicioniranju in promociji vinogradništva in vinarstva. »To sta izredno pomembni gospodarski panogi, zato smo lani na kmetijskem ministertvu oblikovali svet za razvoj vinogradništva in vinarstva, s čimer bosta ti panogi pridobili na pomenu,« je poudarila ministrica Pivec.

Silva Eöry

Fotografija: Jure Zauneker

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Leko nas poštrafajo

Pozimi tašoga reda, gda je megleno pa mokre so poti, če se samo na kratko paut pelamo, tak tō nagnauk vkūpnamažemo avto. Zavolo tauga pa zavolo soli, stero pozimi torijo, gda zmrzava, večkrat moramo avto voziti na pranje. Prvin je skur vsikši doma prau avto, zato ka so v Železni županiji samo v vekši varašaj bile avtopralnice. S tejn je niše nevolé nej bilau, lopau se je avto leko zepro pa še pejnaz nej koštalo pranje. Istina, pozimi, gda je zmrzavalo, te se je več avtonov vozilo zamazano, zato ka doma se je z mrzlo vodauv nej moglo prati. Gnesden, če zamazani avto mamu, vseeno kakšno je vrejmen, samo nutrastanemo v avtopralnico, pa nej samo ka nam zapere avto, pošiši ga tō. Proto taumi na potaj itak dosta taši avtonov se vozi, steri so tak zamazani, ka se barva sploy ne vidi. S tejm bi niše baje nej bilau, vejn samo telko, ka človek se vkūpnamaže, gda v avto sede. Depa tau je že velka baja, ka taši avto, steri je zamazani, tam se registracijska tabla tō ne vidi, zavolo tauga pa že policaji leko štrafajo. Ranč nej malo, od 50 gezero do 150 gezero forintov leko plačamo, če se ne vidi, kakšne litare pa numare so na registracijski tablici. Zato ka zakon tak piše, ka registracijska tabla, kak naprej tak ozark na avtona, vsigdar dobro vidna mora biti, kak vnoči tak vodne. Zavolo tauga, da je tašo vrejmen, vsikši prvin, kak bi v avto seu, aj pogledne registracijsko tablo. Če se ne vidi tak, kak bi trbelo, te najbaukše, če nejmamo časa avto prati, če go z ronjov zbrišemo, tak se nam nede trbelo bojati, ka nas policaji poštrafajo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Aleksandra Pivec je nova predsednica DeSUS-a

Delegati DeSUS-a, ki so se v Ljubljani sestali na 11. volilnem kongresu, so se odločili, da je po 15. letih vodenja Karla Erjavca čas za nov obraz na čelu stranke. Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec je prejela 143 glasov delegatov, Karl Erjavec 80, tretji kandidat Borut Stražišar pa 8. Delegati so izvolili tudi nove podpredsednike stranke. To so postali Anita Manfreda, Jelka Kolmanič in Anton Balažek.

Aleksandra Pivec je prva predsednica na čelu stranke DeSUS. 47-letna doktorica kemijskega inženirstva, ki v trenutni vladi vodi kmetijski resor, je pred tem vodila Znanstveno-raziskovalno središče Bistra na Ptuj ter delala v uradu vlade za Slovence v zamejstvu. »To je simbolična menjava, da lahko vodstvo prevzame nova generacija,« je po izvolitvi dejala Pivčeva in to označila kot pomemben dogodek ne le za DeSUS, temveč za vso slovensko politiko. Odgovornost za vodenje te države po njenih besedah prehaja na novo generacijo politikov, ki bodo z drugačnimi praksami skušali iskati odgovore na največje izzive, ki čakajo prihodnje generacije. Opozorila je, da ne smejo dopustiti, da bi se nove generacije starejših soočale s socialno izključenostjo in revščino. Dostojna starost mora biti, kot je dejala nova predsednica DeSUS-a, ena največjih vrednot družbe, ob tem pa ne bodo pozabili na mlajšo generacijo.

Karl Erjavec ni skrival razočaranja in je pojasnil, da ni dobil pričakovanega zaupanja po 15. letih napornega dela, a da spoštuje odločitev. Ostaja član stranke, bo pa odstopil z mesta obrambnega ministra, saj je ministrska mesta zasedal kot predsednik stranke, da je tako po njegovih besedah v vladi lahko čim bolj uresničeval koalicijske pogodbe. Kaj bo sicer počel, še ni znano, ne bo pa se mogel vrniti v državni zbor, saj na zadnjih parlamentarnih volitvah ni bil izvoljen za poslanca.

Pod Srebrnim brejgom ...

... na slovenskem kraju so na Madžare čemerni. Zakoga volo? Zavolo kanalizacije pa rokometa ranč tak. Depa pomalek, po spouloma demo.

Najprva probleme s kanalizacijo trbej poglednoti. Vse tou, ka vö s človeka spadne, vküper z vsejm dugim po kanalizaciji tatečé. Vse tisto se v vekši ali menjši čistilni postajaj doj stavi. Tam se tou vse naše sčistiti mora, ka čista voda tadale teče. Kak vse te operacije dejo, tou ne vem najbolje, depa na kraji blato ostane. Tou blato mora taposenoti. Kak s tejm blatom zdaj tadale dé. Zvejškoga se tazaküri. V Sloveniji takše fabrike nega. Gestejo pa na Madžarskom. Lejta pa lejta se je tou prejk granice vozilo pa se tam tazakürilo. Zdjaj pa so madžarski prejnji glavaši prajli, nemo več tou delali, mi svojoga blata zavolé mamó. Tak je zdaj pred slovenskimi prejnimi velki problem gor stano. Kama s svojim blatom? Zagnouk nika tak vö ne gleda, ka bi slovensko blato sto škeu gor vzeti. Tak zagnouk vse tou, ka iz slovenski zadnji vöprijde, tam ostane tö.

Že so se najšli lidge, ka vsefele brodijo, ka bi iz toga leko delali. Eni pravijo, ka nekše fejle cigle, drugi, ka bi brge za smučanje naredili, pa vse takše se najde. Najboukše pa bi bilou, ka svojo

fabriko za blato küjriti naredijo. Tak bi leko eške od vsej souse-dov sr...e na nikoj dejvali. Depa v Sloveniji nega takšnoga varaša ali pa vesi, ka bi dopistijli takše napraviti. Leko pa bi vsejm zadnje doj zaštupali, dosta menje blata bi tam na kraji kanalizacije vöprišlo.

Z rokometom je malo ovak bilou. Vsikši vej, ka v športi najboukši gvinejo, zmagajo. Na, če se kakša velka norija ne zgodi. Na Evroposkom prvenstvu 2020 toga zagnouk eške nej bilo. Pa je nej tisto nedelo tö nej bilou, gda je Madžarska Slovenijo 29:28 naružila. Tou si v Sloveniji niške ranč nej broditi vüpo, ka tak bou. Vej so staroga selektora tazagnali, ka je preveč lagvi biu. Pa so pripelali legendo Vranješa. Pravijo, ka je dober. Nej samo dober, najboukši je gé. Kak se je leko tou sploj zgodilo? Kak? Vej pa smo prajli, eden vsigdar zgibiti mora.

Nekek bi se leko pito, kak leko šport pa blato iz kanalizacije vküper mejšam. Kak prvo, pri baudvaujom so vküper Slovenija pa Madžarska. Kak drugo, vse se je zgodilo v trej dnevjaj. Kak tretje pa, Slovenija je zgibila pa dobila. Zgibijla je v rokometi, nazaj pa je svoje blato dobila.

Miki Roš

Izbira poklica

Veliko mladih si o lastni bodočnosti težko ustvari pravo vizijo, saj le-to velikokrat iščejo na internetu, ki napačno razvija njihove številne ideje o karieri in delu. Nekateri ljudje mislijo, da je za dobro življenje dovolj nek dober blog ali uspešen YouTube kanal. Drugi se ogrevajo za izbiro solidno plačanih delovnih mest, kot so na primer pisarniška dela.

Med izbiro poklica bi se lahko vprašalo veliko mladih ljudi: »Komu želim ugajati?« Mnogi starši se že takrat, preden se njihov otrok rodi, »odločijo za načrt«, odločijo za njegovo prihodnost. Tako se pogosto srečamo z mladimi, ki se odločijo za poklic, za katerega sicer niso zainteresirani, ampak ta poklic bi radi zanje njihovi starši.

Niti naše prihodnosti tkemo sedaj. Z vidika izbire uspešne kariere je pomembno, da razmislimo, kaj je tisto, kar smo se sposobni naučiti in ustvariti.

Seveda je važno tudi to, kakšne so možnosti z našim poklicem, kje bi našli zaposlitev v pokrajini, kje bi želeli živeti in koliko denarja se lahko zasluži za kritje naših potreb.

Rečeno je, da je čas najbolj dragocena vrednota sodobnega človeka. Vedno se lahko zasluži več, vedno več je dražjih avtomobilov, večjih hiš, vedno lahko spoznamo nove ljudi, ampak v enem dnevu je le štiriindvajset ur in omejeno je tudi število dni. Čas se nikoli ne vrača. Potrudite se zmeraj dobro počutiti, pa naj bo to v službi ali na šoli.

Fanni Časar,

dijakinja 3. letnika monoštrske gimnazije

Hodimo po poti ljubezni

Ekumenski molitveni teden v Monoštru so obhajali od 19. do 26. januarja, ko so verniki raznih veroizpovedi skupaj molili v raznih cerkvah za enotnost in složnost kristjanov ter za upanje in zaupanje. Gradivo za molitveni teden so sestavili kristjani na Malti.

21. februarja je v rimskokatoliški cerkvi Marijinega vnebovzjetja župnik Imre Bodorkos z naslednjimi besedami pozdravil vernike in svoje »kolege«, med njimi reformatorsko duhovnico Klára Páll Sisak, evangeličansko duhovnico Zsuzsano Loós Kollár, gornjeseniškega župnika Tiborja Tótha in monoštrskega kaplana Csabo Kaszás: »Skupaj z vsemi brati in sestrami v Kristusu priporočamo svojo molitev, da bi premagali razdeljenost kristjanov«. Reformatorska duhovnica Klára Páll Sisak je v razlagi božje besede izpostavila: »Bog nam ne obljublja, da nas bo rešil viharjev, temveč da nas bo ohranil tudi sredi viharja«. Govorila je tudi o tem, kako naj bi kristjani živeli svojo vero v času, ki je poln ljudi, ki šele pričakujejo, da se jih dotakne vera.

LRH

Sinek cveglar

Gnauk sta živela eden mauž pa edna žena, šteriva sta brezi mlajšov bila. Bole kak cejlo bogastvo toga sveta sta želejla edno dejte meti. En večer, gda je vanej dež ušo, je na dveri njija rama poklonckala edna mlada ženska ino prosila, aj go vzeteta pod strejo.

»Audalec prihajam ino sem trūdna,« je taužila. »Dém v bregé ino nauč me je prerano zgrabila.« Bausa ino s košarástimi pa od deži namaučenimi vlasami, šteri so bili dugi do kaulen, je tak srmačko vövidla, ka je vert zabrundo:

»Vsakša Ciganjica bi rada v iži spala. Žena, posteli gi v škedjni!«

Vertinja pa je smilena bila pa je nej baugala moža:

»Če bi bila Ciganjica, bi mejla črne vlasé. Ta pa

ma žute kak klasovgé pšenice.« Tak je pozvala tihinsko žensko nut v ram. Tista je sela k toploj peči ino si začnila česati duge vlasé. Ino gledaj: s kem bole so se njeni vlaské sišili, tejm bole so se svejtli. Na konci so se v kmici blisketali, kak liki bi na nji sunce sijalo. Če rejsan je ranč te v iži ednoga posvejta nej bilau, je od zlati vlas ženske bilau svejklo kak liki podnék.

»Što si gé, lejpa ženska?« go je pito vert, šteroma je že žau bilau, ka je tihinko kak Ciganjico ošpoto.

Tista ma je nej valas dala, liki je doj na stolico pri peči legla, ka bi si odpočinaula od duge poti.

Vertinja pa je nej mogla spati, vej je najgir bila, što je ta tihinka. Začnila je taužiti, kak nesrečna je, ka nema mlajšov.

»Če bi samo ednoga mejla,« je zdihavala, »pa če bi samo tak mali biu kak liki eden cveglar!« Drügi zranek je tihinska ženska slobaud vzela, prva pa je eške vertinji dala edno djabko ino pravla:

»Zavalim se vam, vertinja, ka ste me snočkar pod strejo vzeli. Nika vam nemam dati za do-

brotivnost, zatok vzemite samo tau djabko. Zejte ga ino dobili te sineka, kakšoga želejte!«

Tak je dala vertinji edno lejpo djabko ino odišla. Nej je povö-

dala, ka je vila z bregauv. Gda je vertinja zejla djabko, je dobila sineka, šteri je biu tak mali kak liki eden cveglar.

»Ti, naura!« je biu cvidravi mauž, gda ma je pokazala maloga-maloga sineka. »Zakoj si raj ednoga takšoga sina nej želejla, šteri bi biu veuki kak eden rast v lesej? Ka nama hasne sinek, šteri je tak mali kak liki eden cveglar?«

»O, vej že zrasté!« je dala valas presrečna mati. »Vüdo boš, ka de ti eške v pomauč!«

Sinek pa je nej zraso. Lejta so minevala, cveglar pa je austo cveglar. Gda je minaulo že deset lejt, je sinek pravo materi:

»Zdaj sem že zavolé star, ka bi leko oči pri deli pomago! Povejte mi, ka aj delam, pa mo delo, ka si zaslužim krü!«

»O, sinek, ka boš pa delo, če si tak mali kak liki eden cveglar? Depa če mi škéš pomagati, odnesi oči güzino na njivo!« je odgovorila mati.

Dala ma je košaro, napunjeno z gesti za očó, šteri je z günci orau na pauli. Odebrala je najmenjšo košaro, ka bi nej preveč žmetna bila za maloga sineka.

Un pa je košaro primlo ino go tak na léki na pleča lüčo, kak liki bi kireče perdje zdigavo. Tak je odišo k oči.

Odo je pa odo, ino prišo do ednoga potoka, prejk šteroga je nej mogo, vej je pa biu premali. Ka bi se nej potopiu, je vö s košare vzeu edno leseno žlico ino se na nej prejk vodé odpelo.

»Oča, prineso sem vam güzino!« je kričo s tenkim glasom, gda se je stavo na vrtnicaj na konci njive.

»I, što pa krči?« je orač stavo günce pa si zbriso zošvicano čelo.

»Ge sem, vaš sinek cveglar!«

Eške samo te je oča vüdo košaro, štera se je nakli gibala. Sineka pa, šteri je z drauvnimi nogami takko pod košarov, je nej na pamet vzeu tačas, ka je

košara nej stanila v ednoj brazdi. Pri njej pa je sejdo cveglar, šteri se je drau:

»Gejte, oča, ka vam pošilajo mati!«

»Joj, što bi si brodo, ka si tak krepek!« se je čüdivo oča. Djo je pa djo, depa vse, ka ma je sinek cveglar prineso, je nej mogo zesti.

»Zdaj pa li odnesi košaro domau,« je velo oča, gda se je najo.

»Nédem domau!« je pravo sinek cveglar. »Pri vas ostanem ino mo z vami orau tačas, ka nede njiva zorana.«

»Oj, sinek, li kak mi boš pomago, če si pa tak mali kak liki eden cveglar!« je prauti gučo oča.

Sinek cveglar pa je brž kak polski konjiček splezdo po nogej ino šinjeki güncia do djarma, na šteroga je dojseu ino kričo:

»Ča, Sivec! Hajs, Ridžan!«

Pa gledaj, güncia sta tak na leki potegnili žmeten plüg, kak liki bi eške samo vrnau te začnila orati. Plüg je grizo žmetno ülanco, kak liki bi se v zmaučaj čujsko, njiva pa je bila zorana eške prva, kak liki se je kmica spistila.

»Mati, sinek cveglar mi je pomago, tak je njiva, štero sem vsikdar tri dni orau, že gnes zorana!« se je veselio oča, gda sta se s sinekom povrnaula domau. »No, vidiš, vej sem ti pa pravla, ka de ti eške v pomauč!« se je radüvala mati.

Drügi den pa je pravla sineki:

»Sinek cveglar, ali bi leko zag nau kravo na pašo?«

»Leko, mati moja!« je dau valas cveglar ino naglo kak eden keber splezdo kravi Šejki po nogej do vüj. Komaut je dojsedo ino kričo:

»Šejka, na pašo!«

Krava je začnila vrlo stapati na pašnjek za domanjim ramom. Za en malo gi je paša na više prišla ino se napautila v komanco. Cveglar je kričo:

»Ohá, Šejka, kam děš? Komanco bi gejla? Ne š! Mlada zelena kukarca ti tó dene? Ne š go gejla! Ti samo ostani tü na pašnjeki ino se lepau pasi. Nej ka bi pravli, ka sem lagvi pastér! Če me ne' š baugala, te vu vüja vgejm!«

Krava ga je rejsan baugala, kak liki bi za njenim répom stau vözraščeni pastér z kustim botom.

Tak je sinek cveglar pomago svojoma oči pa materi ino slüžo vsakdenešnji krü. Gda pa sta ma oča pa mati mrla, je zapüsto domanjo ižo ino na zelenom konjički odgezdo v bregé, gde je zisko vile.

Lüstvo pripovejda, ka cveglar eške itak pri nji živé. Depa tam tó néde brezi dela! V svejkli dnevaj lovi cveglar sunčne žarke ino z nji zlate peneze kové, v čisti nočaj pa z mejsečne svekline srebrne peneze rédi. Vile v bregaj majo telko zlata pa srebra, kak eden bogatec nej.

Če te gda po tisti bregaj ojldi ino tam srečali cveglara, ga prosite, aj vam podari malo vilinskoga bogastva. Cveglar je dobroga srca ino vam gvüšno dá pun kolapoš zlata pa srebra. Zatok mejte vsikdar s sebov eden klábük, gda tamtá déte!

Na domanjo rejč obrno: -dm-
Ilustracija: -mkm-

... DO MADŽARSKE

Vlada se je odločila: zaustavila je izplačevanje odškodnin zapornikom

Prejšnji teden je madžarska vlada z vladnim odlokom začasno zaustavila izplačevanj odškodnin, ki jih je sodišče dosodilo zapornikom zaradi slabih razmer v zaporih. Zoper državo so zaporniki sprožili kakih 12 tisoč postopkov in država bi morala izplačati 10 milijard forintov.

Vlada meni, da je to zloraba unijskih in madžarskih pravnih predpisov, odškodnine rušijo zaupanje v pravosodje in žalijo občutek ljudi do pravičnosti. Saj, meni vlada, država ne pošilja zločincev v zapore s ciljem, da bi tam obogateli. Zato se je vlada odločila, da ukaže pravosodnemu ministru naj pregleda in revidira zakon, na podlagi katerega jo tožijo zaporniki. Vlada je prepričana, da gre za zaporniški biznis, v katerem sodelujejo predvsem levo-liberalni odvetniki in odvetniške pisarne.

Sopredsednik Madžarske helsinške komisije pravi, da so zaporniki upravičeni do odškodnine, saj so velikokrat leta in leta zaprti v slabih razmerah, takih v kakršne človek ne bi zaprl niti svojega psa. Sistem odškodnin je uveljavila ista vlada, ki zdaj ta sistem ukinja.

Kaj bo z Verižnim mostom?

Verižni most (Lánchíd) je neke vrste simbol madžarskega glavnega mesta in - bi lahko rekli - jabolko spora med glavnemestno občino in vlado. Verižni most, ki je v lasti glavnega mesta, je v zelo slabem stanju in potreben obnove. Po mnenju vlade je to naloga glavnega mesta, vlada pa ni pripravljena za projekt odšteti dodatnih sredstev, ostala bo pri tistih šestih milijardah forintov, ki jih je obljubila še prejšnjemu županu Budimpešte. Budimpeštanski prometni center je za obnovo samega mosta, trga pred njim in predora, skozi katerega vodi cesta na most, razpisal javno naročilo. Po prejetju ponudb se je pokazalo, da bo obnova stala vsaj 35 milijard forintov. Novi župan Budimpešte Gergely Karácsony je na svoji fb-strani zapisal, da je že tudi prejšnji župan opozoril vlado, da je njena podpora nezadostna, saj gre za most, ki ni pomemben le za Budimpeštance, temveč za vse prebivalce države. Vprašanje je tudi, ali se naj Verižni most v prihodnje nameni le pešcem in kolesarjem.

DOJAN JE BIU PRI MENA

Jožef Šömenek v Sakalovci žive, depa doma ga vsakši bola samo tak pozna ka Bene. Tau ime je že te daubo, gda je še nogomet špilo. Poimeovali so ga po ednom najbaukšom vogrskom nogometashi tistoga cajta. Zdaj še tö rad ma nogomet, depa bola ga že samo gleda. Gda sem pri nijj odo, dvera so zaprejte meli, en čas sem kloncko, dočas so je odprli. Kak so mi pripovedjali, oni vsigdar zapirajo, zato ka so skrak pri poštiji pa gnesden že vse fele lüstvo odi po vesi. Gospaud Bene dosta kej-pov majo, starejše so z vrečkov vred na sto djali, dapa biu taši tö, steroga so dola s stené vzeli.

- Najvekši kejp, steroga ste dola s stené vzeli pa na sto djali, tak mislim, je eden

- Vi ste v tau rami gorrasli, tau je biu vaš rojstni ram, gde zdaj živete?

»Tau je te ram, samo te je nej tak vügledo kak zdaj, dosta

Jožefa Šömeneka v vesi zovejo za Ferina ali Benena

sem ga mogo popravlati, aj ga leko malo vred spravim. Kak mlajšom je nam tü dobro bilau gorarasti, fejst se je nam

pride pa ga domau pela, te si že samo vogrstji pripovedajo. Mena se tau spoj ne vidi, zato ne vejo mlajši slovenski.«

-Te je vse ovak bilau kak zdaj.

»Tau güvšno, te so mlajše nej tak meli kak gnesden. Gda so stariške na njivaj ali na sonžetaj delali, te so name na koco vödjali pa dočas sem tam sejd, ka so nej zgotauvili. Oča so vsigdar pri mena na koco dojan vödjali, steri je tam vonjo, zato aj kača néde namé. Kak mlajši smo nikaney bili aklavi, rotjé smo si samo rejdko prali, dostakrat smo še zamlau djeli pa itak smo nej bili betežni. Gnesden tej mlajši so tak, če bola je skrb majo, bola vse je zgrabi. Zdaj sem tak, če marec zadobim, te baum sedemdesetdvej leti star.«

- Je še eden fejst stari kejp, gde je edna družina dolaposlíkana, sto so tau?

»Baba, dejdek, od matare sestera pa brat, Te še žive v Avstriji, v Voralbergi. Če dobro vejim, te tjejp so tö tam napravjali. Baba pa dejdek sta prvin vödskočila (disidirala), sestra pa brat od matare pa gda je revolucija bila 56-oga leta, te sta odišla.«

- Sto se je ženo na tom starom kejpji?

»Moj brat, steri je že mrau, na tjejpji so mati, oča, dja, pa bratje pa stariške od sneje.«

- Zaka dva busa stojita, eden za drügim v Sakalovci, tam

lüstvo sejdlo. Gda je lüstvo v Sakalovci dolastaupilo, te so prikaulico tü dolazakapčili pa samo bus pelo proti Seniki, zato ka te so že mesto meli

se te dali dolaposlikati, gda je domau prišo.«

- Vi ste nikan nej odišli, vam je dobro bilau doma v Sakalovci?

Ledinana (Šömenek) družina v Sakalavci, mati, oče pa šest mlajšov

pautniki. Gda je nazajpelo prauti Varaša, te so prikaulico znauva gorazakapčili pa go je nazaj nutrapotegno v Varaš. Te se je še spoj dosta lüstva vozilo z busom, vse je nabito bilau, najbola tisti v pau tretjoj vöri, gda so se delavci domau pelali iz fabrik. Prvin je pozimi vsigdar velki snejg zapadno, bilau je tak, ka od-

»Ka ti povejm? Petdesetšestoga leta sem dja osem lejt star bijo, depa vse se dobro spaunim. Töj, kak je zdaj gasilski daum, tam so pufajkašdje (UDBA) stali pa v luft so strejlali, tak ka je vse trzarilo. Dja sem doma austo, najbola vejn zato, ka sem še mali bijo. Mena je tü dobro, zadovolen sem s tejm, ka mam. Dja trno

Takšen bus pa prikolica sta gnauksvejta vozila lüstvo na delo

družinski kejp, nej?

»Tak je, tau je moja familija dolavzeta, depa tau ne vejim, ka je te moglo biti, ka smo vsi tak lopau vönaravnjeni. Pa tau tö ne vejim, sto je te tjejp napravo, Fotograf Tanai ali stoj drudji. Na tjejpji so oča pa mati pa šest nas mlajšov, trgé bratje pa tri sestere. Eden brat je v Gasztonya, dja sem drudji, eden je mrau, ena sestra je tü doma v vesi, drüga v Varaša žive, tretja je pa v Kadarkuti, v županiji Somogy. Ona je tak taprišla, ka je njeni mauš tü bijo sodak.«

Spadašoma, na srejdji Rudi Bajzek

vidlo. Te smo, ka smo v vesi bili, vsi slovenski gučali kak mlajši tak starejši. Zdaj je tak, ka vidim mlajše, v vrtec odi edna iz Vaneče slovenski gučati, samo gda stariš po dejte

kak so se busi obračali?

»Tau sta nej dva busa, samo eden, zato ka druga, ka je ozark, je prikolica. Te je še tak bilau, ka bus za sebov prikaulice vlejko, gde je ranč tak

tec iz vesi cejlak vö do varaške poštije smo snejg razmetali, aj leko bus sé v Sakalovce pride. Samo te je še tak bilau, ka je tašoga reda cejla ves vküper-prijala. Gnesden bi že telko lüstva güvšno ka nej bilau.«

- Sto so tej trdjé legéni?

»Dva Merikanara, ka sta z vesi v Meriko odišla, pa dja. Steri stodji na srejdji, Rudi, on mi je velki prijatelj bijo pa zato smo

nikan ne odim pa itak vse vidim, če na künjino okno vöpoglednem, te kulturni daum, občino pa vrtec vidim, če pa na sobino okno, te pa po vesi cejlak do krčmé, tak ka mena ranč nikan nej trbejtiti.«

(Kejp na 1. strani: Ledinana Anuška pa njeni mauž.)

Karči Holec

Zaküriva v peči, nauč duga je v Pécsi - 3.

Na najvišjšoj zidini Vogrske

Prvo nauč sva s padašom žmetno dojtisnila oči. Nej samo, ka je v naja trüdni glavaj kraužiló vse, ka sva na pauti vidla, liki sva nej bila gvüšniva tö nej, ka sva auto na pravom mesti njala. Gda

njom štauki vsakše drüge iže edno kavarno ali bar. V nedelo večer je po *Királyovoj ulici* štrmelo kak v mravlinjeki, od vseposedik se je vöčüla muzika, gde so se kakše glažojnate dveri oprle. Ta ulica má viher-

na varaška iža, štera má eden törem z vörov. S padašom sva znala, ka se vodnék eške povnéva na trg, zatok sva za pet minut že v kvatejri v Józsefovój ulici bila. Zmantrane glavé sva položila na vankiš.

Zrankoma je sunce vseoprejk na Pécs sijalo, temperatura pa se je nej sploy, depa donk zdignila nad nulo. S padašom sva se odlaučila, ka se odpelava v bližanje tale bregá Mecsek nad varašom. Srcé nama je naglo bilo, gda sva se približavala tistoj ulici, gde ... je naja auto eške

ne, vsefelé medvede ino pise, najbolje kraleske pa so donk veuke mačke bilé: nikdar sva eške nej vidla tigra, šteri je svoje črne štrejke na snežno bejli kosminaj noso. V klonjaj so lejtali ino čivkali žuti, zeleni ino redeči papagaji, kakadunge ino drügi ftiči, v svojoj kaupanci se je namako nilski vodni konj. Ništerni batrivni mlajši ino vözraščeni so baužali domanje kože ino jim davali gesti, štero so v živalskom vrta küpili. Na vsikši stopaj obiskovalcov so skrb mele surikate, šterim nika ne vujde, če gnauk s svoje lüknje vöpridejo.

Do živalskoga vrta se leko pride z najkračjšim »malim cugom« v rosagi tö, šteri od

Če rejsan se največ lüdi pripela z autonom ali busom, ništerni turisti pejški tö gor k törmi pridejo. Müva s padašom sva se z liftom zdignila na 80 mejterov visiko, gde sva oprvim napravila eden veuki kraug na oprejtój terasi. Vrejmen je čisto bilau, daleč se je vidlo v bregé Mecseka. Baja je samo ta bila, ka je sunce drejkt s strani Pécsa v auči sijalo, zatok se je z varaša skoro nika nej vidlo. Osem mejterov niže sva si prištólala eden dober kafej v kavarni, gde leko lačen pautnik za dobre penenze obed tö gej. Če rejsan sva pri ednom radiatoru sejlda, je naja najbolje zimsko sunce prejk glažojnatoga okna segrejvalo.

Džamija v centri Pécsa - oprvim Bertalanova, sledik muslimanska, zdaj Marijina cerkev

sva na interneti rezerverala kvatejri, je pisalo, ka je petstau mejterov vkraj šenki parkplac za dvajsti mašinov. Samo tau so pozabli kujdati, ka je tau v istini samo edna prausna ulica, gde leko na ednoj strani autonge stogijo. Gda sva se v nedelo večer tá pripelala, je ranč ednoga fraj mesta nej bilau, veseliva pa sva najšla eden plac na drügoj strani ulice, v naupačnoj smeri.

Doj sva zaprla auto ino se odlaučila, ka pred spanjom napraviva eške eden kraug po večernom Pécsi. Med šetanjom pa je v naja prsaj raslo lagvo čütenje: »Nej je bila ulica enosmerna ...?« »Zakoj je na tistoj strani samo eden auto parkéro ...?« »Ka va zranje včinila, če nama mašin odpelajo ...?« »Ka pa, če potače z lakatom dojzapréjo ...?«

Tau vse nama je na miseu prišlo, gda sva se špancerala po eričnoj ulici, šteroj so ime po püšpeki *Józsefi Királyi* dali. Že inda svejta so tam bile najvekše baute v Pécsi, gnesneden pa najdemo na spaud-

no zgodovino, vej so pa go v preminauči petstau lejtaj z 21 ovaškimi imeni zvali.

Gda sva se s padašom približavala glavnomu, Széchenyina trgi, je *Királyova* ulica malo šurša gratala. Z lejvi kraj sva zaglednila Narodno gledališče, štero je z igrov »Bánk bán« svoje dveri oprlo leta 1895. V toj - tehnično sploy modernoj - zidini držijo več programov eričnoga državnoga gledališkoga srečanja »POSZT«. V prvi deset lejtaj je biu direktor toga festivala *Tamás Jordán*, drügi igralci ino režiseri sombotelskoga gledališča pa so tö dosta nagrad prejkvzeli v Pécsi.

Trg Istvána Széchenyina je turistični center Pécsa, šteroga so leta 2010 sploy obnavili. Najbole erična zidina na njem je gvüšno džamija *paše Gazina Kasima*, štera spomina na törske cajte v varaši. Gnes je ta - zdaj že Marijina - cerkev v kmici tö čüdovitna, posabna čalarija je gledati njena okna v zelenom posvejti. Če od džamije poglednemo nazaj, nam najbolje v auči spadne baroč-

itak stau. Gda sva cujprišla ino vidla, ka so potači tö nej dozaprejtí, sva se zdenila. Podala sva se v bregj.

V *živalski vrt* (állatkert) v Pécsi pela sploy strma ino kriva poštiya. Ta je tak vauska, ka more človek veuko srečo meti, če neške srečati koga prauti prihajati. Navigacija naja je pripelala na ciu, de je pa tam nikoga nej bilau. Sva že brodila, ka je vse zaprejtó - biu je ponejlkov zranek -, gda pa sva do kase prišla, sva donk leko karte küpila ino nutstau-pila.

Živalski vrt v Mecseki so oprli leta 1960, med letoma 2014 ino 2016 pa so ga cejlak obnavili. Müva s padašom sva oprvim staučila v akvarij-terarij, gde sva si poglednila trnok veuke pa sploy male ribe, küškere v vsefelé živi farbij, žabe s čemerastov slinov ino kače, štere so se kauli kusti vejk motale.

Pomalek sva gorprišla, ka se nama - zavolo delovnoga dneva - nej trbej stiskavati med turistami. Poglednila sva si vse drauvne pa tüčne majmu-

Televizijski törem na leto gorpoiške 80 gezero turistov

leta 1962 pela po šeststau mejterov dugoj štrejki. Müva s padašom pa sva raj nazaj nut v auto sela ino se odpelala eške više: na *televizijski törem* na vreji Misina. S svojimi skoro dvestau mejterami je tau najvišjša zidina v cejлом rosagi, na njenom mesti je že od leta 1908 stau mali razgledni törem. Z 18 gezero ton železobetona so go zozidali leta 1973, gnes med drügimi oddaja signale televizij M1, TV2 ino RTL Klub. Od leta 2017 svejti vnoči v vsefelé farbij.

S padašom sva se z liftom naglo spistila nakle. Auto je doj po bregej že tö ležejdročko, tau paut sva ranč tak nikoga nej srečala, ka bi prauti prihajo. Navigacija nama je pomagala priti nazaj v tisto »zacump-rano« ulico, gde se leko blüzi centra šenki parkéra, če človek vrnau najde edno mesto. Prišla sva - najšla sva ...

(Kejp na 1. strani: Bejli tigri ležej mrgéjo, vej je bole na pamet vzemejo v divdjini.)

-dm-

V VOGRSKI ŽELAUEC SE NAJBOLE KAPÜSTA ŠIKA

V dvejstau lejtaj med 1500 ino 1700 je lüstvo v Zahodnoj Evropi duplansko, v Mediterani pa za 20 procentov vekše gratalo. Na Vogrskom je ta numera stagnerala, do konca 17. stoletja se je nej zdignila nad 4 milijaune. Za tau so bile krive veuke bojne ino betegi, štere so s sebov prinesle sodačije. V taboraj je bila higiena strašna, mrtvece so nej tak poka-

V etom cajti so na vreji družbe eške itak veuki nemešnjaki stali, šteri so s svojimi kauli stau gezero lidami dali 3-4 procente cejloga lüstva. Za svojo võrnost so od krala dostakrat ime barona ali grofa dobili, šteri tituluš se je v njini držinaj dale erbo. Velikaš je leko nekak grato zavolo svoje sodačke vrline, dobrog šejftanja ali ženitve.

Orsolya Kanizsai se je pri 14 lejtaj oženila z dosta starejšim Tamásom Nádasdynom - njija pisma svedočijo globko, gorečo lübezen

pali, kak se šika. Ženske kauli šeregov so nej samo gesti pa piti odavale, liki svoje tejlo pa svoje baje ranč tak.

Pravo zdravljenje so tistoga ipa prinaseške nej poznali, prvovisiko šaulo za padare so v Nagyszombati oprli leta 1769. Če rejsan so na kraleski pa knežji dvauraj vračili vönavčeni (zvekšoga taljanski) doktorge, so indrik bole samo žile rezali, vörčili, Boga molili ali se postili. Redili so bizarna maza: prauti kügi je prej hasnila mejšanica réna, redkve, trej pavkov ino trej sumičov; če pa je ženska rodila, so gi na črvau kačino kaužo djali.

Zavolo dugi bojn so se med sebov pomejšale narodnosti tó. Največ so trpeli madžarski ino južnoslovanski pavri na ravenaj, Romanarge, Slovaki ino Rusini v bregaj pa so bili bole na varnom. Srbi so prihajali prauti söveri pri Donavi, dosta Rovatov pa je priběžžalo v zahodni tau rosaga. Ništerni Madžari so se potegnili v varaše, šteri so tak začnili zgüblati svoj nemški karakter.

Mauč veuki gospaudov je mejla fundamente v njini strašno veuki grüntaj, na šteraj so najbolje bogati na leto več kak 100 gezero forintov zaslužili. Njine so bile vse vekše funkcije: krau je nji postavo za veuke žipane ino glavne sodačke kapetane v županijaj. V 16.-17. stoletji so meli več lokalne mauči kak velikaši v Zahodnoj Evropi. Tistoga reda je bila aristokracija v rosagi eške madžarska, zvekšoga so se ženili med sebov. Če pa so vzeli nemško ženo ali rovačkoga moža, sta tistiva po zdavanji ranč tak člana »natio Hungarica« gratala.

Gospaudge na törsko-vogrskej grajnici so živeli v krepki zidinaj s kustimi kamenimi stenami, indrik pa v dvorcaj (kastélyok) ino varaški palačaj, od šteri štiluš se je z renesančnoga pomalek v baročnoga obračo. Velikaši so meli edno veuko obedovalnico, edno sobo za bale ino več menjši spalnic. Na oknaj so že nücali glažojno, na pod so dejvali tepihe. Na stené so obesili

malane kejpe, zvekšoga z bibličnov ali sodačkov tematikov, na gausti pa so tam viseli portreti članov držine. Začnili so nücati võre na stenaj, depa že v žepki tó.

Prvi človek v dvorci se je spravlo s sodačijov, politikov ali pelanjom gazdije. Vekši gospaudge so držali stau-dvejstau služabnikov, med njimi küjare, inaše, lapice, sabolice ino oprode. Vsakši kvatejr je emo ednoga dühovnika ino škonika tó, na dosta mejstaj pa so služili pisarge, goslarge ino padarge ranč tak. Gospočki podje so se do 9.-10. leta starosti včili pisati, računati ino moliti, dekle pa zvün toga eške tkati, presti ino vöšivati. Samo pojbičke so se dale včili. Veuke viteške turnire (lovagi torna) so pomalek pozabili, donk pa so gospaudge radi gezdili, se pelali s kočujami, sablali, strejlali ino djajali. Dostakrat so držali bale z maškarami ino se špilali na tablaj ali pa s kartami. Veuke male (pojedine) so držali, na gostüvanje edne visike gospé je gnauk prišlo više 2600 lüdi. Moški so se šegau meli naravnati v rejkli z dugim ali kratkim rokavom ino vauske lače, na glavej so nosili klabük, na nogaj pa lederne čizme s trdimi poplati. Ženske so nosile šurke kikle v formi zvona, vauski prslejk ino köpenek. Svoje papučé na nogaj so - ranč tak kak moški čizme - nosile po törskoj minti. Tistoga ipa je bila najdragša svetešnja kikla vrejdná dvej gezero forintov, za štero bi leko nekak küpo 150 güncov ali eden lejpi ram z več sobami v centri Kolozvára.

Na stole so eške itak največ govenskoga, birkečkoga pa divjačinskoga mesa dejvali, bole na rejtki kirečo mesau pa ribe. Cuj so skoro vsikdar dali friško ali kiselo kapüsto s soljauv, fajfrom, koprom ali rénom. »V stari cajtaj se je cuj k vogrskoma želaudci najbole kapüsta šikala,«

so stau lejt kisnej dojspisali. Župo so nikdar nej geli, sad pa je nej mogo faliti. Črni krü z žita so dojgledali, samo bejloga pšeničnoga so radi geli. S Taljanskoga je nutprišo küjano testau, na štero so škipke, oreje pa mak sipali. Za obed so 6-8, za večerdjo pa 8-10 féle gesti gorznosili. Zvün vina ino piva so - ka bi ležej pozabili brige - palinko tó pili; kafej, tej ino vraučo čokolado pa so nej trnok poznali. V tisti cajtaj so začnili vsakšoma gédci ejkstra talejre vödejvati. Na srejdji oböda se je začnilo spejvanje ino igranje. *Bálint*

prejpsisali, ka se morejo sobe vsikši dén pri oprejtí auknaj gorzamesti, talejrge na stolaj pa čisti biti. Eške več, eden gospaud je svojim služabnikom tó zapovödo, aj se gnauk na keden kaupajo.

V srejdnjom vöki so bile ženske dosta menje vrejdné kak moški, šterim so mogle slüžití. V 16. stoletji so je v pismaj eške zvali »ženska stvarina« (»asszonyállat«), depa v 17. stoletji že »ženski človek« (»asszonyember«). Vnauigi velikaši so tistoga ipa donk čistili svoje žené, zavüpali so jim svoje brige ino eške njine

Eričnoma goslarí ino zgodovinarí Sebestyén Tinódi Lantosí - šteri je mrau v Sárvári - je tó dosta pomago Tamás Nádasdy

Bakfark je na kraleski dvauraj igro na lutnjo (lant) po francuskej ino taljanskej pel-di, *Sebestyén Tinódi Lantos* pa je velikašom med igrautov pripovejdo štorije v rimaj. V törski cajtaj so oprvim v rosag prišli ciganski muzikanti, šteri so na gosli pa cimbele igrali. Zavolo piti pa gesti brezi mere ino mrzli kameni sten so gospaudge dostakrat betežni bili na müšaj (kančecaj, ledvicaj). Za toga volo so je pošilali na kure v kaupance, štere so prej »za vse betege hasnovitne bilé«. Gratale so mesto za družabni žitek, padaške *Ferenca Wesselényina* so na priliko med kaupanjom vözbrodili rabuko prauti Habsburgom.

V etom cajti so se začnili vsikdar bole na gausti mujvati tó, ništerni velikaši celau vsakši zranek. Na več mejstaj so na-

tanače so tó vöprosilí. Politično funkcijo pa so eške najbolje gospočke ino najbolje bogate ženske nej mogle dobiti.

»Zdavanjska pesem« z leta 1550 pokaže na mišljenje prausnoga lüstva tó: žena more biti lübezniva do svojoga moža ino ga baugati; biti flajsna vertinja ino se veseliti, če štoj k rami pride; narajati mlajše ino je lepau gorraniti; v slobaudnom cajti vöšivati, tkati ali presti; na piaci nej klajfati ino se bojati vsakšoga greja. Če je nej takša, njeni rbet niške ne rejši od »lejpe duge palce«.

Ženske so se mogle šonati svojim možaum, nazaj pa je nej tak bilau. Če rejsan pa so včenjé dejkeu nej za potrebno držali, kaže dosta njini lejpi pisem na tau - ka so vnauge pisati tó znale.

-dm-

PETEK, 31.01.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 12.00 Skrivnosti človeškega telesa: Učenje, britansko-ameriška dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.55 TV-izložba, 16.10 Dvojčka, vsak na svojem, kratki dokumentarni film, 16.25 Plesna akademija: Vrnitev, avstralska nadaljevanka za mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! - izbor, 18.00 Infodrom, 18.10 Bacek Jon: Peklenska vročina, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Šaljivci 2019, 10 let delovanja ansambla, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Okus riža z zelenim čajem, japonski film, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

PETEK, 31.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.15 Videotrak, 10.30 Slovenski magazin, 11.00 Dobro jutro, 13.35 Dober dan, 14.30 Prislunhno tišini, 15.10 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.40 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.05 Koncert Tanje Žagar z gosti, 17.30 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 18.00 Skrivnosti mest II.: Baku, britanska dokumentarna serija, 18.55 Videotrak, 20.00 Doktorica Fosterjeva (II.), britanska nadaljevanka, 20.55 Planet samskih, poljski film, 23.10 Televizijski klub: Ljubim, a sem osamljen(a), 0.00 Zadnja beseda! - izbor, 0.40 Videotrak, 1.40 Info kanal

SOBOTA, 01.02.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.20 V svojem ritmu: Kdo bo najboljši?, glasbeno-dokumentarna serija za mlade, 10.45 TV-izložba, 11.00 Ugriznimo znanost: Superračunalniki, oddaja o znanosti, 11.40 Tednik, 12.40 NaGlas!: Igor Bizimoski, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.00 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 15.55 Ekipa Bled, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Alpe-Donava-Jadran, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Benijev rojstni dan, risanka, 18.50 Mandi: Varnostnika, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.50 Perpetuum Jazzile - The show, 22.10 Poročila, Šport, Vreme, 22.35 Neusmiljeni, južnokorejski film, 1.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

SOBOTA, 01.02.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 7.50 Alpski magazin, 8.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 10.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (Ž), 11.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 12.40 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 13.55 Od kamna do kristala, portret Roka Petroviča, 15.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 17.05 Šport, 18.20 Kameleoni - Beatlesi nekdanje Jugoslavije, dokumentarni film, 19.15 Videotrak, 20.00 Dobrodušni velikan, islandsko-danski film, 21.35 Zvezdana: Kako izgoreti, 22.20 Simfonična ekstaza na Kitajskem, dokumentarni film, 22.40 Simfonična ekstaza II, 2. del, koncert, 23.35 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 0.20 Šport, 1.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 3.50 Videotrak

NEDELJA, 02.02.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.20 Govoreči Tom in prijatelji: Teniški talent, risanka, 9.30 Žogomet: Gneča, avstralska otroška nadaljevanka, 10.00 Nedeljsko bogoslužje, prenos iz župnije Velike Lašče, 10.55 Glasba na vodi, Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik,

Šport, Vreme, 13.25 Šaljivci 2019, 10 let delovanja ansambla, 14.50 TV-izložba, 15.05 Vrnitev domov, kitajski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk: Velikanske podobe, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 V imenu ljudstva, slovenska nadaljevanka, 21.00 Intervju, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Stratifikacija lune, dokumentarni film, 23.15 Hiša št. 203 - Frane Milčinski Ježek, Vita Mavrič in Steve Klink, 23.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 23.50 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.45 Napovedujemo

NEDELJA, 02.02.2020, II. spored TVS

5.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.30 Videotrak, 7.20 Duhovni utrip, 7.35 Koda, 8.10 Glasbena matineja, 8.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (Ž), 10.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1. voznja, 11.30 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 13.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 2. voznja, 14.25 Peš po ameriških celinah, potopis, 15.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 17.10 Rokomet - liga NLB, Koper : Gorenje Velenje, 16. kolo, 18.50 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Res čuden kamen: Dom, britansko-ameriška dokumentarna serija, 20.50 Vivienne Westwood - pankovska aktivistka, britanski dokumentarni film, 22.10 Vikend paket, 23.25 Zvezdana: Kako izgoreti, 0.10 Videotrak, 1.00 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1. voznja, 1.35 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 2. voznja, 2.35 Info kanal

PONEDELJEK, 03.02.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Družbeni fenomeni: Selfi, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 12.00 Nova Zelandija iz zraka, ameriška dokumentarna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Profil: Neda Bric, 14.15 TV-izložba, 14.30 Sprehodi: Edi Kraus, 15.05 Rojaki, 15.15 Dober dan, Koroška, 15.45 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.10 Malčki: Pina je strah, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj, 23.30 Glasbeni večer - Beethoven 250, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

PONEDELJEK, 03.02.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.55 Videotrak, 10.40 Otroški program: Op! 11.10 Obzorja duha, 11.45 Dobro jutro, 14.20 Dober dan, 15.15 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.25 Za pogledom, dokumentarni film, 17.20 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.05 Zgodba o Bogu: Onstran smrti, ameriška dokumentarna serija, 18.55 Otroški program: Op! 19.25 Videotrak, 20.00 Peš po ameriških celinah, potopis, 20.50 Doktor Thorne, britanska nadaljevanka, 21.40 Ogrožena duša - iraški Jazidi, francoski dokumentarni film, 22.55 Kratki igrani film, 23.40 Videotrak, 0.15 Info kanal

TOREK, 04.02.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Dolga alpska transverzala: Križev pot, francoska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.40 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Potepanja - Barančolasok, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Sneženi zajček, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 20.45 Vodni baroni, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Spomini: prof.dr. Zdenko Roter, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

TOREK, 04.02.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.25 Videotrak, 10.55 Umetni raj, 11.45 Dobro jutro, 14.20 Dober dan, 15.00 Alpe-Donava-Jadran, 15.35 Tiha zmaga, dokumentarni portret, 16.40 Joker, kviz, 17.55 Zgodba o Bogu: Apokalipsa, ameriška dokumentarna serija, 18.50 Moja soba: Dijaški dom Tabor, resničnostna oddaja, 19.25 Videotrak, 20.00 Potopljeni eldorado, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 21.50 (M)učenec, ruski film, 23.45 NaGlas!: Igor Bizimoski, 0.00 Zadnja beseda!, 0.45 Videotrak, 1.20 Info kanal

SREDA, 05.02.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Dolga alpska transverzala: Glava in noge, francoska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Intervju, 14.20 TV-izložba, 14.35 Osmi dan, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Rojaki, 15.50 TV-izložba, 16.05 Male sive celice: OŠ Šenčur in OŠ Miška Kranjca, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Tipično slovensko: Dvojina, izobraževalno-dokumentarni film, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Ciril Kosmač: Balada o trobenti in oblaku, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Žejni robot, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Tel Aviv v plamenih, palestinsko-izraelski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.45 Tipično slovensko: Dvojina, izobraževalno-dokumentarni film, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 05.02.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.50 Videotrak, 11.35 Koda, 12.10 Dobro jutro, 14.40 Dober dan, 15.45 Ambienti, 16.15 Vikend paket, 17.50 Zgodba o Bogu: Kdo je Bog, ameriška dokumentarna serija, 18.45 Ribič Pepe: Kje je Foksner?, mozaična oddaja za otroke, 19.05 Videotrak, 19.40 Žrebanje Lota, 19.55 Rokomet - liga NLB, Gorenje Velenje : Celje, 17. kolo, 21.30 Moje mnenje, 22.20 Deklina zgodba (I.), ameriška nadaljevanka, 23.20 Boj za slovensko severno mejo, dokumentarni film, 0.15 Videotrak, 0.50 Rokomet - liga NLB, Gorenje Velenje : Celje, 17. kolo, 2.10 Info kanal

ČETRTEK, 06.02.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Dolga alpska transverzala: Korak za korakom, francoska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenci v Italiji, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 15.40 TV-izložba, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Moj pogled na znanost: Ženski in moški možgani - prof. dr. Gregor Majdič, 17.50 Na kratko: Prokrastinacija, 18.00 Sovice: Jedilnik gozdnih živali, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Doktor Thorne, britanska nadaljevanka, 0.25 Moj pogled na znanost: Ženski in moški možgani - prof. dr. Gregor Majdič, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

ČETRTEK, 06.02.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 10.45 Tipično slovensko: Dvojina, izobraževalno-dokumentarni film, 11.10 Dobro jutro, 14.00 Dober dan, 15.00 Človek, kam greš?, dokumentarni feljton, 15.30 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.30 Šaljivci 2019, 10 let delovanja ansambla, 18.00 Zgodba o Bogu: Stvarjenje, ameriška dokumentarna serija, 18.55 Fircologi: O vcih, volni velikanki in gorvorjenju iz trebuha, mozaična oddaja za otroke, 19.25 Videotrak, 20.00 Svilna pot z Joanno Lumley: Uzbekistan in Kirgizistan, britanska dokumentarna serija, 20.50 Ambienti, 21.20 Ballet du temps: Jaz sem ples in ples je naš čas (Ana Klačnja, Petar Dorčevski, baletna vinjeta), 21.30 Koncert iz Pariza 2019, 23.10 Videotrak, 23.45 Info kanal

Tiboro *Megbíró*
 Zivé naj oti ravódi
 Néi képené dočáhat' áan,
 De hoda sóna hódí,
 Papír is sóta bi pragnán,
 Teróják
 Prost bi vsák,
 Ne vágy, le sésed bi móják.
 D. Ficzka

Državna slovenska samouprava
 in
 Zveza Slovencev na Madžarskem
 Vas prisrčno vabita na proslavo ob

Az Országos Szlovén Önkormányzat
 és a
 Magyarországi Szlovének Szövetsége
 tisztelettel meghívja Önt a

SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU,

ki bo v petek, 7. februarja 2020, ob 11.00 uri
 v gledališki dvorani v Monoštru,
 (9970 Szentgotthárd, Széll Kálmán tér 7).

Slavnostna govornika:

Peter Jožef Česnik,
 minister za Slovence
 v zamejstvu in po svetu

Miklós Soltész,
 državni sekretar za cerkvene
 in narodnostne zadeve
 pri Uradu predsednika vlade

Prireditev je namenjena tudi praznovanju
 25. obletnice delovanja
 Državne slovenske samouprave
 in
 20. obletnice delovanja Radia Monošter.

Kulturni praznik bomo počastili z nastopom
 porabskih otroških in odraslih kulturnih skupin.

SZLOVÉN KULTÚRA NAPJA

alkalmából tartandó rendezvényére,
 mely 2020. február 7-én 11.00 órakor lesz
 a szentgotthárdi színházban
 (9970 Szentgotthárd, Széll Kálmán tér 7).

Ünnepi köszöntőt mond:

Peter Jožef Česnik,
 a határon túli és diaszpórában élő
 szlovénekért felelős miniszter

Soltész Miklós,
 a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi
 kapcsolatokért felelős államtitkára

A rendezvényen megünnepeljük az
 Országos Szlovén Önkormányzat működésének 25.
 és a
 Szentgotthárdi Szlovén Rádió működésének
 20. évfordulóját.

Az ünnepi műsorban Rába-vidéki szlovén gyermek
 és felnőtt kulturális csoportok lépnek fel.

Ob dnevu madžarske kulture

Že 35 let služita kulturi

V okviru proslave ob dnevu madžarske kulture (22. januar) so podelili tudi nagrado »Za kulturo Monoštra«. Letošnja dobitnica sta delavca Kinodvorane Monošter *Tibor Ficzko in Gyöngyi Soós*, ki sta nagrado prejela od župana mestne občine Gáborja Huszárja.

Tiborja Ficzka je že kot otroka zanimalo projiciranje filmov. Odraščal je na Doljem Seniku v isti ulici kot gospod, ki je v 70-ih in 80-ih letih v okviru železnožupanijskega kinopodjetja projiciral filme po vsem Porabju. Od leta 1985 je zaposlen pri Kinodvorani Monošter, filmi in projiciranje so njegova strast.

Gyöngyi Soós je prav tako od leta 1985 zaposlena pri tej ustanovi, dela kot blagajničarka, streže gostom v bifeju in nadzira dogajanje v kinodvorani.

Proslava se je končala s predstavitvijo novega filma o Monoštru.

Slovenska zveza organizira

ROKODELSKE DELAVNICE

za izdelovanje/pripravljanje nauvi oblik rauž iz krep papirja pa indašnji zdavanski korin (poročno okrasje), štere so redili z maudlami pa polejvali z voskom.

Delavnice mo meli od februara tedensko enkrat, po sredo od 14. do 17. vore v Slovenskom daumi v Monoštri.

Delavnice mo meli vse vküper trikrat, vodile do je ženske, stere so članice skupine Rožice Pomurskoga muzeja Murska Sobota.

Za materiale za delavnice poskrbi Slovenska zveza.

Lepau zovemo vse tiste, steri se želite nika nauvoga navčiti pa se fajn meti v dobri družbi.

TEČAJ SLOVENŠČINE

Zveza Slovencev na Madžarskem
 organizira

ZAČETNI IN NADALJEVALNI TEČAJ SLOVENŠČINE.

Tečaj bo februarja, marca in aprila 2020,

enkrat tedensko po 2 uri
 (v večernih urah).

Tečaj bo brezplačen.

Rok prijave: 26. januar 2020

Prijavite se lahko po telefonu: 94/380-208

ali na naslednjem e-naslovu:

biserka.bajtek@gmail.com, nikoleta.vajda@gmail.com

SZLOVÉN NYELVTANFOLYAM

A Magyarországi Szlovének Szövetsége

SZLOVÉN NYELVTANFOLYAMOT indít

KEZDŐK és HALADÓK részére.

2020. február-március-április

hónapokban, heti 1 alkalommal 2 óra

(az esti órákban).

A tanfolyam ingyenes.

Jelentkezési határidő: 2020. január 26.

Jelentkezni lehet a 94/380-208-as telefonszámon

vagy a következő email címen:

biserka.bajtek@gmail.com, nikoleta.vajda@gmail.com

Porabje

TEDNIK
 SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
 Založnik:
 Zveza Slovencev na Madžarskem
 Za založnika:
 Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
 Marijana Sukić
 Naslov založnika in uredništva:
 H-9970 Monošter,
 Gárdonyi G. ul. 1.;
 tel.: 94/380-767;
 e-mail: porabje@gmail.com
 ISSN 1218-7062

Tisk:
 TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
 Lendavska 1; 9000 Murska
 Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB